

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/I. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko politiško glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna številka 1.50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2.50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Bojazen pred zopetnimi preganjanji in ideja depolitizacije stanovskih organizacij.

Izpremembe, katere so se izvršile nedavno pri prosvetni upravi v Ljubljani in v Mariboru, ne odpirajo posebno razveseljive perspektive za bližnjo bodočnost bodisi za razvoj šolstva, bodisi za dobrobit našega stanu. Zakaj izmenjava vodilnih oseb uprave skoro pred zaključkom šolskega leta ne toliko iz stvarnih kakor pa iz politično strankarskih vidikov, ne bode prinesla prav nikomur koristi, tudi stranki, ki jih je povzročila sami ne.

Že te, sicer zelo maloštevilne izpremembe pa so odprle široko pot raznim domnevam in ugibanjem, ki gredo od ust do ust in ki v duhu že vidijo strašnega »klerikalnega zmaja«, kako golta slovensko napredno učiteljstvo in ga biča s škorpionji. In dobijo se celo ljudje iz naših vrst, ki slukajo s pritajeno naslado bližnjo bodočnost slovenskega učiteljstva. Celotno javnost kažejo s posebnim zadovoljstvom na te zadnje izpremembe in hočejo kovati kapital zase in za svoje prepele in preživele nazore. Ta lastnost meji že na neke vrste politično strankarski sadizem in kaže dovolj jasno, kako malenkostni in breznačelni so ti ljudje, katerim bi bilo v tem večje osebno zadoščenje, čim več udarcev in neuspehov bi bila deležna organizacija.

Mnogim delajo sive lase skrbi, kako se bode organizacija udeleževala pri enakih političnih položajih in izpremembah.

Pot organizacije je pa tako jasno začrtana, da ne more zaiti na stranpota, pa naj bodo režimi taki ali taki. Da je naša pot edino pravilna, je najboljši dokaz to, da hoče vse učiteljstvo in z njim vred tudi velika večina vsega uslužbenstva v državi uveljaviti v strokovnih organizacijah ista načela, katera uveljavljamo mi. Celotno Orjuna proglašajo depolitizacijo. Bolje rečeno, hoče postati nadstrankarska in ne enostrankarska.

Zavedamo se prav dobro na razne težkoče, ki smo jih že naleteli in jih bomo naleteli morda še več v bodočnosti na tej poti. Zakaj nobeno drevo ne pade z enim mahom, nobena ideja ne zmaga čez noč in brez odpora, pa naj bode še tako dobra in zdrava. Vsa sedanost je nadaljevanje preteklosti in bodočnost nadaljevanje sedanosti. Zato je naravno, da najdejo razmere preteklosti svoj odmev tudi v sedanosti v večji ali manjši meri, kakor so pač ljudje.

Anketa o učiteljski izobrazbi.

Ped. did. krožek v Mariboru je povabil na iniciativo poverjenstva UJU Ljubljana za dan 13. aprila t. l. v Maribor učiteljstvo osnovnih in meščanskih šol ter profesorje učiteljske, da podajo na podlagi lastnih izkušenj svoje nazore o bodoči učiteljski izobrazbi. Mnogo mu je bilo zlasti do mnenja učiteljstva podeželskih šol. Udeležba je bila obilna (okrog 100); želeli bi bilo le, da bi bili profesorji učiteljske zastopani še malo številneje. Udeleženci so bili tudi iz bivše Kranjske in bivše Koroške, celo iz Hrvaške. V nekaj tednih se začne v ministrstvu prosvete razprava o načrtu za učiteljska in je potrebno, da učiteljstvo do tlej zavzame neko določeno stališče.

Anketo je vodil g. prof. Šilih. Višji šolski nadzornik g. Senkovič jo je pozdravil v imenu šolske oblasti. Kratki uvodni predavanji sta imela g. dr. Zgeč in Senkovič. Ti dve predavanji sta točno očrtali problematiko in dali podlago za debato, ki je sle-

Ali vendar! Ko računamo s temi realnimi dejstvi, nam ne upade vera v končno zmago zdrave ideje.

Zato lahko z mirno vestjo pričakujemo dogodkov, pa naj pridejo kadarkoli, od kogarkoli in kakršnikoli. Vedno in povsod bomo storili svojo dolžnost. Na drugih je seveda, če hočejo in v koliko upoštevati naš glas, v korist šole, učiteljstva in sebe. Zakaj persekucije niso prinesle še nobeni stranki koristi, ampak le škodo. Naša šola in z njo učiteljstvo sta pa po tolikih žalostnih izkušnjah potrebna predvsem mirnega in stvarnega dela. Tega pa ne bode motil, kdor hoče dobro narodu in državi.

Pač pa je na vsem učiteljstvu, da je doraslo nalogam, ki jih od njega terja čas in razmere. Zato trdno pričakujemo, da nastopa vsepovsod tako, kakor zahteva od njega stanovska disciplina in stanovski ponos. Največ gorja v preteklosti smo si bili v prvi vrsti krivi sami, ker smo bili razdvojeni in je zaradi razdvojenosti vsaka skupina učiteljstva ubirala pristransko pota političnih strank za doseg trenutnih osebnih koristi proti lastnim stanovskim pristašam. Naj bi bila ta doba pokopana za vedno.

Grešili smo vsi, zato naj bi prišlo iztrienjenje tudi med vse!

Z idejo političnega nadstrankarstva v organizaciji bo odpadla in prešla tudi bojazen pred preganjanji in bo učitelj s tem zaščiten tudi pred premeščanjem zaradi svojega prosvetnega in političnega delovanja izven organizacije v javnem življenju. Ščitila ga bo organizacija!

Zaščiten bode s tem državljske pravice in državljska svoboda učiteljstva.

V tem smislu hočemo biti napredni, bolj kakor smo bili dosedaj; hočemo biti svobodnomiselni, da ne bomo nasilno zatirali drugega mišljenja svojih sotočarišev in se jih zaradi tega izogibali in hočemo biti nacionalni, da bomo delali v pravem duhu naroda in z narodom, ne pa da bi se ga izogibali in bi z njim ne sodelovali zaradi njegovega morebitnega drugega mišljenja.

S svojo ravno potjo hočemo ukloniti in zlomiti krivice režimov. Enako hočemo stati vsakemu režimu nasproti: podpirati ga v dobrem za šolo in naš stan, bičati ga v slabem. Skupno se pa hočemo boriti proti krivicam in nasiljem vsakega režima.

dila na to. V debato so posegli gg.: Mlačnik, Volavšek, Jurančič, Ivajnšič, Pahor, Šestan, Vauda, prof. Lenarčič, Mencin, Rode, Stupanova, Mešičkova, Cvetko, Osterc, ravnatelj Kadunc, Dovgan, Čopič, Doberšek, Rozmanova, Gajšek, Rubeša, dr. Zgeč, Šeligova, Hočevar. Takoj skrajja je bilo sprejeto stališče, da se omejujejo predlogi le na mero danih možnosti za naše razmere. Za dalekosežno reformo, kot je že izvedena v nekaterih državah, manjka pri nas žal še vse polno predpogojev; vendar pa je učiteljstvo kot končni cilj ne sme izpustiti iz oči.

Predlogi glede učiteljske izobrazbe:

Oblika šole.

Učiteljske s 4 letniki, obsegajoče le splošno izobrazbo, nato najmanj eno leto strokovne izobrazbe. Tako bodo imeli gojenci za težavno vzgojno problematiko večjo zrelost obenem pa se lahko bolje kon-

centrirajo v to delo. Glede te strokovne izobrazbe so ostala mnenja razdvojena, dali naj bo vezana tudi še z učiteljskim, ali pa se naj vrši na posebnih šolah (n. pr. pedagoških akademijah). Za prvi način govori vsekakor razlog, da se da z manjšim številom delati mnogo intimneje in temeljiteje, kot pa z velikim številom, nagonilnim na enem mestu; drugo pa bi bilo bolj v prilog položaju učiteljstva v društvu.

Učni načrt.

Ker mora biti učitelj sposoben, da zadošča vsestranskim interesom učencev, in ker mora dobro poznati milje svojega kraja, bodisi v gospodarskem, socialnem ali kulturnem smislu, da lahko nasloni nanj svoje delovanje v šoli (zahteva moderne vzgoje), a eventualno tudi neposredno med ljudstvom, mora biti njegova izobrazba vsestranska. Učitelju (učiteljici) se mora v šoli zbuditi ljubezen do ljudstva in ga usposobiti za razumevanje njegovih teženj, tako, da mu je bivanje v njegovi sredini prijetno. Delo v šoli je sicer glavno, ni pa edino; že sami vzgojni razlogi zahtevajo tesno zvezo med šolo in domom. Učitelj mora torej poleg običajnih srednješolskih predmetov poznati v glavnih principih kmetijstvo, obrt in industrijo, gospodinjstvo (učiteljica), narodno ekonomijo, sociologijo, higijeno. Ni pa morda niti potrebno, da nastopajo vsa ta znanstvena področja kot samostojni predmeti; tako se n. pr. v sociologijo lahko uvaja v zgodovinskem pouku, kar bi bilo tudi zgodovinskemu pouku samemu v prid; istotako se naj prirodoznanstvo naslanja čim najbolj na kmetijstvo, gospodinjstvo, oziroma obrt in industrijo; zemljepisje se naj izpopolnjuje tudi z narodno ekonomijo. Če pa bi se podajala omejena znanstvena področja preko tega tudi še kot posebni predmeti, se naj nastavi v zadnji razred. En svetovni jezik mora biti obvezen; izbira pa se naj ravna po krajevnih razmerah, tako, da bo učiteljstvo imelo vpogled v kulturo vseh večjih narodov. Rokotovni pouk in praktično kmetijsko (gospodinjstvo) delo naj bodo obvezni predmeti. Naj se ne poučuje preveč predmetov istočasno, temveč jih treba primerno porazdeliti po razredih; tako se gojenec lažje v nje vglablja.

O ustroju strokovne izobrazbe se ni razpravljalo podrobneje, ker je nedostajalo časa; istotako ne o vprašanju vadnice, ki je s tem v zvezi.

Učni način.

Ker naj učitelj v šoli uči po delovnem principu, se naj vrši tudi pouk na učiteljski šoli v vseh predmetih po delovnem principu; edino tako ga bo kandidat pravilno pojmoval in uporabljal. Nekaj ur teoretskega razpravljanja o delovnem principu, kakor se to vrši sedaj, ni dovolj; učitelj v svoji šoli docira, kakor je vaje tega iz učiteljske. Za ta učni postopek pa je še en važen razlog: Prava, popolna vzgojiteljska narava ni znanstven tip; njena moč leži marveč v prirojeni zmožnosti, da se lahko

uživlja v dušo otroka in jo dviga za seboj. Upravičeno je mnenje, da je jedro problema v izbiri, iskanju učitelja, ne v izobrazbi učitelja! Sedanji ustroj učiteljskega pa ne samo, da ne išče učitelja, temveč ga s svojim teoretskim, okostenelim značajem celo izloča. Le delovni princip, ki omogoča čim najširšo individualizacijo, bo odstranil ta nedostatek. Vsa ta razmotrivanja se strinjajo v zahtevo: Dajte na učiteljske le profesorje z najboljšo pedagoško kvalifikacijo!

Učni načrt, pred vsem pa učni način sta važna razloga, da se za sedaj ne preloži splošne učiteljske izobrazbe na srednjo šolo; če se nekoč srednja šola preustroji v gornjem smislu, ni proti opustitvi učiteljske nobenega ugovora več.

Izbira gojencev.

Učiteljski poklic ne sme biti kruh, temveč notranji poklic. Zato je izbira zelo važna. Merodajen pa mora biti v prvi vrsti značaj! Zato naj se pri sprejemu na učiteljsko upošteva mnenje učiteljstva prejšnje šole. Nemuzikalnost ne sme biti ovira za sprejem in napredovanje, če je ostala kvalifikacija dobra. Da se omogoči študij vsem sposobnim prosilcem, osobito z dežele, treba ustanoviti dovoljno izdatnih štipendij; še smotnejši pa bi bili internati (konvikti), kjer bi dobili revni dijaki brezplačno oskrbo. Podelitev teh ugodnosti pa se naj ne ravna — kakor sedaj — mehanično po redih v spričevalu, temveč naj bo prepuščena razsodbi profsorskega zbora. Predpogoj za sprejem mora biti dovršena meščanska šola, oziroma štirje razredi srednje šole.

Nadaljnja izobrazba.

Učiteljske pač lahko da le temelje splošni izobrazbi. Učiteljstvo pa mora izobrazbo nuditi priliko, da si lahko svojo izobrazbo pogloblja. To lahko vrši s podpiranjem učiteljskih knjižnic, s prirejanjem ali podpiranjem pedagoških, kmetijskih, gospodinjstvenih in drugih praktičnih oziroma znanstvenih tečajev.

Absolviranemu učiteljskemu pa, ki ima voljo do študija na višjih šolah, naj bo omogočen vstop tudi v te. Tako bo tudi dejanski priznana istovrednost učiteljske s srednjo šolo, kar sme učiteljstvo z upravičenostjo zahtevati.

Krožek poziva učiteljska društva, da na svojih zborovanjih razpravljajo o tem vprašanju ter priobčujejo svoje sklepe v naših strokovnih glasilih. Koristne bi bile tudi razprave posameznikov, ki so se vglobili v ta problem. Rezultati ankete se dajo gotovo v to ali ono smer dopolniti. Treba pa ostati na realni podlagi, če naj pričakujemo uspeha. Naš stanovski ali bolje: poklicni interes nam nalaga tu velevažno nalogo. Ker toliko je gotovo: Usodo in napredek svojega poklica mora vzeti učiteljstvo samo v roke, od drugod inicijative ni pričakovati! A. Osterc.

Določbe finančnega zakona za leto 1927./28., ki zadevajo prosveto in državno uradništvo.

Sistemiziranje novih mest v državni službi.

Čl. 20. Po novem zakonu se ne morejo ustanavljati nova uradniška mesta in se na ta ne sme nikogar imenovati, dokler se zakonitim potom ne zagotovijo krediti za te izdatke, v kolikor niso isti predvideni v proračunu za leto 1927./28.

Davki državnega uradništva.

Čl. 86. Dokler se ne prične z obdavčenjem po novem skupnem zakonu o posrednih davkih za celo kraljevino, bodo vsi uradniki, oficirji in ostali uslužbenci, razen telesnih delavcev in onih, ki prejemajo od države pomoč, pokojnino ali invalidnino,

ščen in samoten kotiček za cela desetletja, ne ukori in kazni oblasti ga niso gnali semkaj, ampak knjiga! To je bil tisti vir zadovoljnosti in tihe sreče vsa dolga leta, to je bila pa obenem tista vez, ki ga je spajala s svetom in življenjem tam zunaj, da se ni odtujil in zgubil, ampak da je črpal vedno novih moči za svoj ne lahek poklic v pozabljenem delu Pozabljenega kota.

V središču Pozabljenega kota, v starodavnem Kozjem, se je vršila 6. aprila sicer majhna, a prav pomembna slavnost. Odlikovan je bil ob priliki občnega zbora Kozjanskega učiteljskega društva z redom sv. Save njegov častni član in starosta kozjanskega učiteljstva, 68-letni vzoren tovariš in učitelj g. Franjo Šetinc, nekdanji 31-letni šolski upravitelj v Prevorju, ki že par let uživa čil in zdrav zaslužni pokoj na Glinici pri Slivnici.

Na mnoga leta!

Torej tudi učitelj v pozabljenem delu »Pozabljenega kota« je lahko vzoren in si pridobi priznanje za svoje zasluge na najvišjem mestu... —ski.

LISTEK.

Odlikovanje učitelja v Pozabljenem kotu.

Včasih, kadar sem poln čemerov, ki jih prinaša poklic in življenje med »kulturnim« svetom, da mi ne gre dolo izpod rok ter me jezi vsaka stvarca, takrat vzamem nahrbtnik in popotno palico ter jo mahnem sam ali pa v družbi kakakega prijatelja ven med svet kar »per pedes apostolorum«. Zavijem najrajši v samotne kraje, kjer še nisem bil in kamor ne pljuska čisto umazani valovi življenja, kjer ne sopiha parni stroj, ne drče avti, ne ropočejo vozovi, in kamor navadno ne zaide noben planinec ali pa letovišar.

Ob takih prilikah sem spoznal že marsikateri zanimiv košček naše domovine in doživel marsikatero lepo urico miru in užitka. Odkril pa sem tudi mnogo pozabljenih kotičkov, zlasti tam ob meji in v Prekmurju, kjer pa kljub temu žive ljudje in tudi učitelji.

Pred tremi ali štirimi leti pa sem začel ob podobni priložnosti v Pozabljen kot, ki

je menda edini te vrste in velikosti v naši ožji domovini. Začudil sem se ogromni in vsestranski pozabljenosti tega kota, ki je svet sam zase in živi svoje posebno življenje mirno in tiho leto in dan docela ločen od ostalega sveta. Le parkrat v letu ga vzdrami, da odpre oči in gleda tisoče naroda, ki roma zlasti iz solnčnih Slovenskih gor, iz hribovitih Haloz, iz priprosto divnega Hrvaškega Zagorja ter iz drugih krajev k Majki Bistriški na Svete Gore. Potem pa zopet zavladata tihoča, mir in uboštvo.

In glej. V enem pozabljenem delu tega Pozabljenega kota sem našel lepo urejeno šolo novejšega datuma, v njej pa poseben tip podeželskega učitelja, tip, kateri je vedno bolj redek celo med staro generacijo in kateremu ne bo mlajša lahko postavila naslednikov. Zakaj današnji časi niso pripravljeni za ustvarjanje takih tipov. Čvrst in vztrajen možkar z nad šestdesetimi leti, poln dobrodušnosti in humorja! Prvič v življenju sva se videla in bilo je nama, kakor da se poznava že cela desetletja in sva si ne samo tovariša, ampak tudi prijatelja. Kramljala sva o življenju in razmerah Pozabljenega kota in še bolj pozabljenega njegovega dela. Šla sva daleč nazaj. Zakaj

služboval je na tem mestu že 31. leto, bil je večkratni predsednik učiteljskemu društvu v Pozabljenem kotu, dolgoletni njegov odbornik in poročevalec učiteljskim listom, občinski tajnik, organist in sploh učitelj v najlepšem pomenu besede svojemu kraju in okraju. In ves ta čas mu ni nikoli prišlo na misel, da bi zapustil Pozabljeni kot in šel službovat tja ven med svet, kjer sopiha vlak, drče in praše avti, ropočejo vozovi, kjer plove življenje.

Li ni to čudež? Pa videl sem še drug čudež, kateri mi je pojasnil prvega. Moj novi prijatelj mi je pokazal svoje — svetišče. Ozka sobica z dvema omarama in nekaterimi policami: vse natrpano z lepo urejenimi knjigami, listi in raznimi papirji. Tu si lahko videl skoro vso slovensko literaturo pedagoško, znanstveno in beletristično. Med njimi je bilo nekaj prav dragocenih in redkih eksemplarov, katere dobiš danes le še v licealni knjižnici. Da, take knjižnice nisem še videl pri nobenem tovarišu in vendar jih poznam cel paternošter, ki se niso odtujili knjigam.

In to je bil učitelj v pozabljenem delu Pozabljenega kota! Torej ne posestvo in ne vinogradi ga niso priklenili na ta zapu-